

امانت خدا نزد ما چیست؟/اهمیت امانت‌داری و رعایت امانت در روابط

عضو هیأت علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی گفت: قرآن کریم از سه چیز یاد کرده است که باید به اهلش باز گردد؛ کتاب، حکومت و نبوت.

عضو هیأت علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی گفت: قرآن کریم از سه چیز یاد کرده است که باید به اهلش باز گردد؛ کتاب، حکومت و نبوت.

به گزارش خبرگزاری مهر، هفتمین نشست از سلسله نشست‌های «در محضر نور» با موضوع «اهمیت امانت‌داری و رعایت امانت در روابط فردی» با سخنرانی داود مهدوی زادگان، عضو هیأت علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی برگزار شد.

مهدوی زادگان، سخن خود را با اشاره به این نکته آغاز کرد که موضوع امانت‌داری موضوعی ناشناخته نیست و امانت‌داری به عنوان یک اصل اخلاقی نزد مردم شناخته شده، اما در مقام تفصیل، این بحث چندان واکاوی نشده است. به همین جهت نیاز است از افق‌های وسیع‌تری به موضوع امانت‌داری توجه کنیم. برترین افق، افق قرآنی است و موضوع امانت‌داری در کلام الهی مورد توجه است. در سوره‌ی احزاب آیه‌ی ۷۲ آمده است: *اسْتِثَابًا عَرَضًا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ إِنَّهُ كَانَتْظَلُومًا جَهُولًا*. ما امانت را بر آسمان‌ها و زمین و کوه‌ها عرضه کردیم اما این‌ها ابا کردند و از برعهده گرفتن این امانت ترسیدند؛ این تأکید قرآن بر مقام و اهمیت امانت است؛ فقط انسان توانست تحمل کند.

وی ادامه داد: در این جلسه به نظام مفهومی امانت‌داری می‌پردازیم و در جلسه بعدی به مصادیق امانت‌داری در حیات فردی و اجتماعی اشاره می‌کنیم. امانت از امن و امان می‌آید. امن به معنای به آرامش و سکینه رسیدن، راحتی قلب و دور شدن از ترس. هنگامی که مفهوم ایمان را به کار می‌بریم، به این معناست که وقتی شخصی به یک باور حقانی می‌رسد، به آرامش می‌رسد و ترسش از جهل و نادانی برطرف می‌شود. از این جهت رسیدن به حق، ایمان است. در مورد واژه‌ی مؤمن هم همین‌طور است. اولین اطلاق مفهوم مؤمن در مورد خود خداوند مبارک و تعالی است، بدین معنا که خداوند در انسان‌ها ایجاد امنیت می‌کند. *هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ السَّكِينَةَ فِي قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ* اول مؤمن خود خداوند است. انسان هم که به ایمان و حقیقت می‌رسد مؤمن است در مقابل کافر یا منافق کسانی هستند که به سکونت و آرامش و حق نرسیده‌اند مثل این که وقتی کشتی طوفان زده به ساحل دریا می‌رسد، احساس آرامش می‌کند. بنابراین، خود واژه‌ی امن به معنای به آرامش رسیدن مشتقات زیادی دارد؛ ایمان، مؤمن بودن، مکان امن، امن بودن و...

مهدوی زادگان تأکید کرد: همان‌گونه که بیان شد، راغب اصفهانی لغت امن را آرامش و سکونت معنا کرده است. وقتی انسان به چیزی، جایی و کسی می‌رسد که احساس آرامش و سکونت می‌کند، به آن امن گفته می‌شود. وقتی انسان غرق شده در دریا به ساحل یا قایق می‌رسد احساس آرامش می‌کند، لذا آن ساحل یا قایق را امن گویند. از ترس راه زنان به مکانی که آرامش می‌دهد، پناه می‌بریم. به آن خانه، امن گفته می‌شود. وقتی به انسان قابل اعتمادی می‌رسی، احساس آرامش می‌کنیم و به انسان، آمین گفته می‌شود. پس وقتی مالی یا چیز دیگری را به شخصی می‌سپاریم که احساس آرامش داشته باشیم، به شی‌سپرده شده امانت گفته می‌شود. چون همراه با احساس آرامش و سکونت خاطر است. اما انتظاری که از سپردن امانت داریم دو امر است؛ یکی این که، آن امانت سالم بماند و تخریب و تحریف و نقصانی پیدا نکند. دیگر اینکه، در وقت درخواست عودت آن، هیچ معنی نباشد و به اهلش بازگردد. این دو امر همواره موجب نگرانی است. قرآن کریم این نگرانی را به حق می‌داند. زیرا دو خصلت در انسان وجود دارد که اگر انسان آن دو را مهار نکند، آن نگرانی محقق می‌شود و آن دو وصف، جهالت و ظلم پیشگی انسان است. انسان به واسطه‌ی جهل، امانت را تخریب یا تحریف می‌کند. و دیگری، مظلوم بودن است.

عضو هیأت علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی در پایان تصریح کرد: ظلم در امانت به این است که آن را به اهل و صاحبش بازنگرداند. این دو وصف را در آیه‌ی شریفه: *إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ إِنَّهُ كَانَتْظَلُومًا جَهُولًا*، [سوره‌ی الاحزاب: ۷۲] آمده است. قرآن کریم این تخریب و تحریف در امانت را خیانت نامیده است و از مؤمنین می‌خواهد که در امانت خیانت نورزید: *"يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَخُونُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ وَتَخُونُوا أَمَانَاتِكُمْ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ* [سوره‌ی الأنفال: ۲۷]. لذا در جای دیگر می‌فرماید که خداوند امر کرده است که امانت‌ها را به اهلش بازگردانید: *إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ إِنَّ اللَّهَ نِعِمَّا يَعِظُكُمْ بِهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ سَمِيعًا بَصِيرًا*، [سوره‌ی النساء: ۵۸]. حال این پرسش پیش می‌آید؛ مگر خداوند چیزی را به امانت داده است که از اهل کتاب و دیگران می‌خواهد به اهلش بازگرداند؟ می‌گوییم، آری، در قرآن کریم از سه چیز یاد کرده است که باید به اهلش باز گردد؛ کتاب، حکومت و

نبوت: وَلَقَدْ آتَيْنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالتَّوْبَةَ وَرَزَقْنَاهُمْ مِّنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ [سوره ی الجاثیة : ۱۶].